

Bright ideas.
Sustainable change.

Porvoon Koulukatu-hanke

Fiksusti kouluun -webinaari 9.11.
Anna Kirjanen ja Juha Heltimo

Esityksen sisältö

- Saattoliikenteen problematiikka
- Koulukatu-hanke
- Kansainvälinen katsaus
- Asiantuntijahaastattelut
- Päätelemät ja suositukses

Monisyinen ongelma

Saattoliikenne eli **lasten kuljettaminen kouluun autokyydillä** (useimmiten huoltajan toimesta) **on kasvussa oleva ilmiö, joka herättää paljon huolta ja harmia**. Ilmiö on jossain määrin kansainvälinen, joskin toimintaympäristöt ja kulttuurit ovat erilaisia.

Huoltajien liikkumistottumukset ovat läheisesti kytköksissä saattoliikenteeseen.

Saattoliikenteen määrän vähentämisessä on paljolti kyse huoltajien motivoimisesta. "Arjen sujuvoittamisen" sijaan huomio tulisi kääntää lapsen arkiliikunnan ja koulun lähiympäristön turvallisuuden lisäämiseen.

Useita eri tekijöitä saattoliikenteen kasvavien ongelmien taustalla:

- **kouluverkon muutokset** (mm. keskittäminen, isommat kouluyksiköt, koulumatkojen pidentyminen)
- **liikkumistottumukset** (mm. mukavuustekijät, arjen sujuvuuden arvostus)
- **koettu turvallisuus** (mm. koulumatkojen vaaranpaikat, koulun lähiympäristön liikenteen aiheuttama pelko)
- **huoltajien asenteet ja toiminta** (liikennesääntöjen tai ohjeiden noudattamatta jättäminen, kiire ym.)

Monisyinen ongelma

Koulujen saattoliikenteen ongelmia on pyritty ratkomaan ensisijaisesti koulujen piha- ja pysäköintialueiden liikennejärjestelyiden sujuvuutta tai kapasiteettia parantamalla

- Autoilun olosuhteiden/välityskyvyn parantaminen ei vähennä saattoliikenteen houkuttelevuutta (määrää).
- **Fokus tulisi olla saattoliikenteen kokonaismäärään vaikuttamisessa tai sen ohjaamisessa pois koulun läheisyydestä.**

Avainkysymyksiä ovatkin:

- **Miten vähentää saattoliikenteen määrää ja houkuttelevuutta?**
- **Miten koulujen lähiympäristöt voisivat paremmin viestiä siitä, että koulumatkat on lähtökohtaisesti tarkoitus kulkea itsenäisesti ja omin voimin?**

Watch the Insanity of American School Drop-Off

By Angie Schmitt | Dec 16, 2016 | 186 COMMENTS

The double-wide snake of cars in the parking lot didn't solve the problem. Via David Bruce/YouTube

Katso mieltä järisyttävä video:
<https://www.youtube.com/watch?v=qrxX-59b58>

Koulukatu-hanke

- Keskeisin tavoite oli **lisätä tietoisuutta ja keskustelua** muualla Euroopassa ja maailmalla käytössä olevista ratkaisumalleista (erityisesti School Streets) saattoliikenteen ongelmiin.
- Hankkeen tavoitteena oli myös lisätä keskustelua koulujen lähiympäristön turvallisuudesta ja viihtyisyydestä, saattoliikenteen haitoista ja omin voimin kuljettujen koulumatkojen tärkeydestä.
- Hanke sisälsi laajan **kansainvälisen katsauksen**, jota täydennettiin kotimaisilla asiantuntijahaastatteluilla ja ohjausryhmän keskusteluilla.
- Hankkeen **tuloksena esitetään esimerkinomainen etenemispolku** ja avainkysymykset koulujen saattoliikenteen haasteiden ratkaisemiseksi.

01

Kansainvälinen katsaus

02

Asiantuntijahaastattelut

03

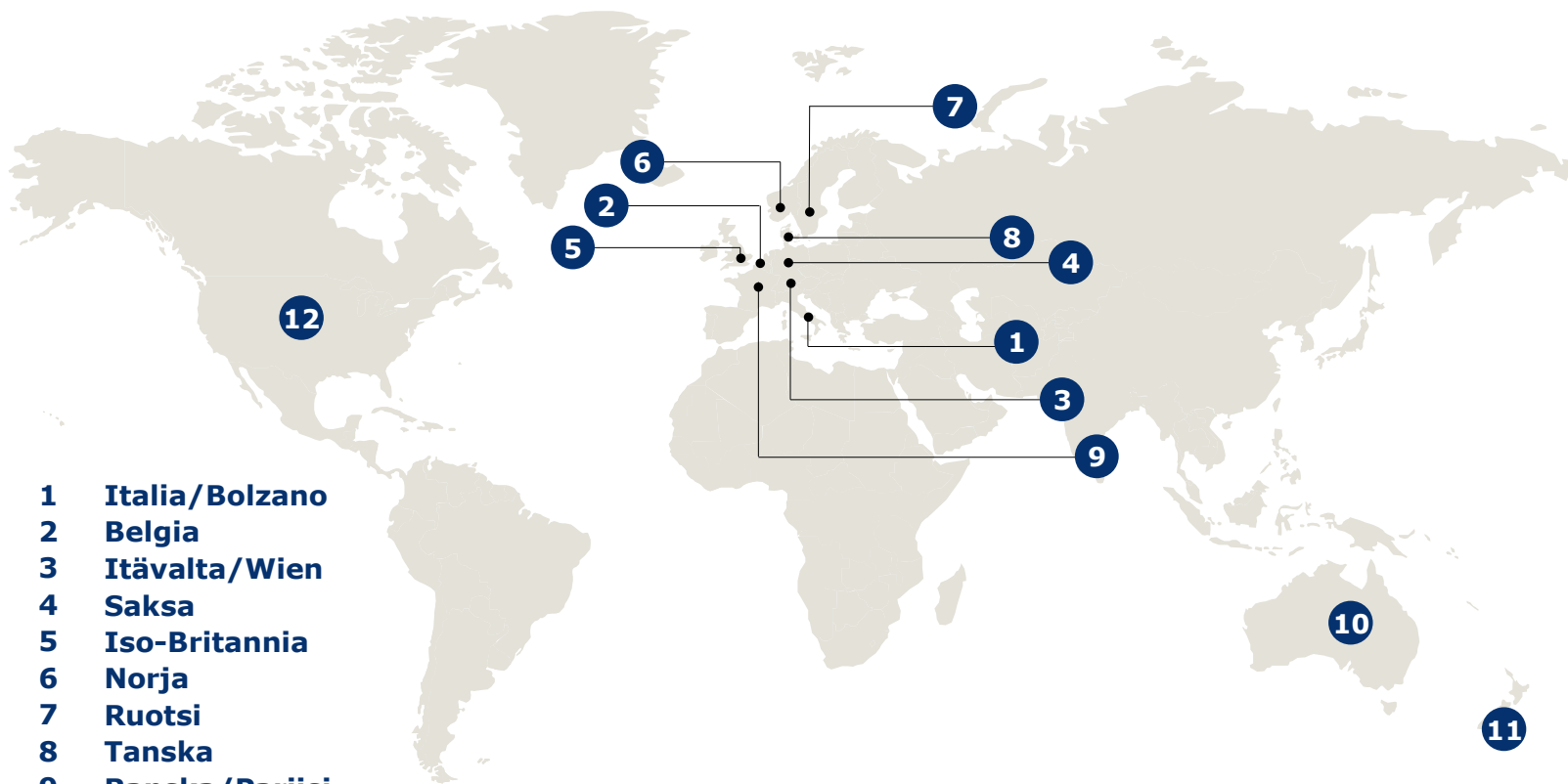
Yhteenveto ja suositukset

04

Porvoon pilottikohde

Kansainvälinen katsaus

- 1 Italia/Bolzano
- 2 Belgia
- 3 Itävalta/Wien
- 4 Saksa
- 5 Iso-Britannia
- 6 Norja
- 7 Ruotsi
- 8 Tanska
- 9 Ranska/Pariisi
- 10 Australia
- 11 Uusi-Seelanti
- 12 USA

Tavoitteena oli tutustua laajemmin muiden maiden ratkaisumalleihin saattoliikenteen haasteiden ratkaisemiseksi.

Pääpaino oli Euroopan eri maissa toteutetuissa liikenneympäristön ratkaisuissa.

Kunkin kohdemaan osalta arvioitiin seuraavia asioita:

- taustalla olevat kouluympäristön kehittämisen tarpeet ja tavoitteet
- ratkaisumallin periaate, sen variaatiot ja siihen liittyvät oheistoimenpiteet
- ratkaisumallin suunnittelun, käyttöönoton ja päätöksenteon prosessien kuvauksen.

Motivaatiot eri kohdemaissa

- **Turvallinen kouluympäristö** jalankulkijoille ja pyöräilijöille.
- **Ilmanlaadun parantaminen ja melutason laskeminen** paikallisesti koulun ympäristössä ja luokissa.
- Autoliikenteen ja sen **ruuhkautumisen vähentäminen** koulupäivän alku- ja loppuaikoina koulun edustalla.
- Kouluympäristön **viihtyisyyden lisääminen**.
- **Kestävien kulkutapojen käytön (houkuttelevuuden) lisääminen**.
- Lasten, nuorten ja huoltajien **fyysisen aktiivisuuden lisääminen**.
- **Sosiaalisuuden lisääminen** koulumatkoilla.
- Lasten **itsenäisen liikkumisen tukeminen**.
- **Pelastusajoneuvojen kulun helpottaminen** koulujen läheisyydessä tiettyinä kellonaikoina.
- **Sosiaalisen valvonnan lisääminen** koulujen ympäristöissä.
- **Yhteisöllisyyden lisääminen** koulun lähialueella mm. huoltajien, opettajien, alueen asukkaiden ja paikallisten yrittäjien välillä.

Benefits of School Streets

Safety

Children are more vulnerable to road danger. By restricting car access, streets are safer for all road users.

Improve Air Quality

56% of CO₂ emissions in the Capital Regional District stem from vehicular transportation. This compromises the air quality around schools leaving children and their developing lungs vulnerable. School streets mitigates idling time and encourages cleaner environments for all.

Healthier Lifestyles

Canadian studies have shown that 91% of children and youth are not getting the recommended levels of daily physical activity. Walking or biking to and from school can add upwards of 30 minutes of physical activity each day.

Independent Mobility

In the Capital Regional District, 47% of students are driven to and from school each day. School Streets lets children have more autonomy in the way they get to and from school safely.

Community Connections

School Streets bring community members together to make streets cleaner and safer. Working collaboratively with others contributes to broader and stronger community connections with one another.

Reduced Congestion

On average, 25% of road congestion during morning rush hour is related to school drop off. School Streets alleviate congestion in front of schools and encourage active modes of transportation.

Poimintoja erilaisista ratkaisumalleista

Katukohtaisia ratkaisuja

- Koulun lähikatu muutetaan hidaskaduksi, pihakaduksi tai kävelykaduksi. Mahdollisuuksien mukaan kadulle ajo voidaan estää fyysisin estein.
- Koulun edusta tai koko katu suljetaan fyysisin estein (mm. siirrettävät aidat, liikennemerkit, kääntyvät pollarit) autoliikenteeltä väliaikaisesti tietyksi ajaksi koulupäivinä (aamu ja iltapäivä).
- Saattoliikenne kielletään kokonaan koulun edustalla ja perheille on osoitettu vaihtoehtoisia saattopaikkoja etäämmältä koulusta (tukitoimena kamera-/poliisivalvonta).

Alueellisia ratkaisuja

- Laajempi autoton tai liikenteeltä rajoitettu vyöhyke koulun ympäristössä ja saattoliikenteen jättöpaikat etäämmällä vyöhykkeen reunoilla (ns. Norjan malli).

Muita ratkaisuja/toimenpiteitä

- Saattoliikenteen jättöpaikka/-paikat koulun lähistöllä turvallisen kävelyreitit päässä koulusta (mm. bussipysäkit, palvelukohteiden pysäköintialueet)
- Jättöpysäkin ja koulun välisen suositusreitit merkitseminen katuun
- Koulun edustan nopeusrajoituksen laskeminen pysyvästi tai aikaperusteisesti koulupäivinä
- Aikarajoitetut pysäköintikiellot koulujen lähellä ja vaihtoehtoisten pysäköintipaikkojen osoittaminen etäämmältä
- Kadun muuttaminen pyöräkaduksi tai koulun edustalle toteutetaan uusi jalankulun ja pyöräliikenteen väylä/ levennetään olemassa olevaa väylää.
- Liikenneympäristöön tehtyjen muutosten korostaminen ajoratamerkinnoilla, liikennemerkeillä ja epävirallisilla ratkaisumallin ilmeen mukaisilla merkeillä

Tukimallit

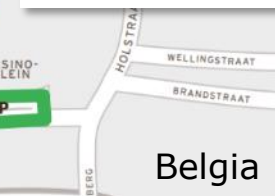
- Erilaiset viestinnän toimenpiteet; mm. verkkosivut, some, tiedotteet, esitteet, julisteet jne. (ensisijaisena kohderyhmänä huoltajat ja lähialueen toimijat).
- Kampanjat, tapahtumat ja tempaukset toteutuksen tueksi; kulkutapamuutokseen kannustaminen ja tiedon lisääminen.
- Oheistoiminta koulumatkoille; suojatiepäivystys, kävelevä/pyöräilevä koulubussi, lasten saattaminen jättöpysäkeiltä koululle, poliisin läsnäolo, vapaaehtoiset päivystäjät jakamassa lisätietoa (etenkin pilottivaiheessa) jne.

Kuvia eri maiden toteutusratkaisista (1/2)

SCHOOLSTRAAT AFGESLOTEN VOOR VOERTUIGEN OP DEZE UREN:

maandag	8u00 > 8u35	15u15 > 15u45
dinsdag	8u00 > 8u35	15u15 > 15u45
woensdag	8u00 > 8u35	11u45 > 12u15
donderdag	8u00 > 8u35	15u15 > 15u45
vrijdag	8u00 > 8u35	15u15 > 15u45

Kuvien lähteet: [linkki](#), [linkki](#), [linkki](#), [linkki](#), [linkki](#), [linkki](#)

Kuvia eri maiden toteutusratkaisuihin (2/2)

Asiantuntijahaastattelut

Haastatteluilla syvennettiin aiheeseen liittyvää keskustelua ja arvioitiin ulkomaisten ratkaisumallien soveltuvuutta suomalaiseen toimintaympäristöön. Näkökulmina olivat:

- Liikennelainsäädäntö (erit. tieliikennelaki)
- Suunnittelukulttuuri: suunnitteluohjeistus, lupamenettelyt ja muu byrokratia
- Liikenteen valvonnan näkökulma
- Ratkaisumalleihin liittyvät riskit ja vastuukysymykset
- Käytös/asenne/liikennekulttuuri Suomi vs. muut maat (mm. uusien toimintatapojen vastaanotto)

Haastatteluun osallistuivat poliisin, Liikenneturvan, Uudenmaan ELY-keskuksen, Porvoon koulujen, liikennöitsijöiden ja sivistystoimen edustajia.

Kansainvälisten ratkaisujen toteutuksen haasteita suomalaisessa toimintaympäristössä

- Teiden ja katujen säännöllinen/päivittäinen sulkeminen liikenteeltä (nykyisin lähinnä poikkeusluvalla mahdollista)
- Poliisin valvonnan/kameravalvonnan ulottaminen saattoliikenteeseen (resurssipula + saattoliikenteen kriminalisointiin iso kynnys)
- Lainsäädännöstä poikkeavien ”epävirallisten” liikennemerkkien, kylttien, puomien, porttien ja tiemerkintöjen käyttö
- Koulujen alkamisaikojen porrastaminen (Case Ruotsi) haastavaa koulukuljetusten järjestämisen näkökulmasta (samoilla kyydeillä kulkee eri koulujen ja eri luokka-asteiden oppilaita)
- Liikennemerkkien lisäkilpien käyttöön liittyvät periaatteet ja hyvät käytännöt (esim. aikarajoituksen käyttö nopeusrajoitusmerkin yhteydessä ei mahdollista)
- Yhteisten pelisääntöjen (tai liikennesääntöjen) noudattaminen voi Suomessa olla muita pohjoismaita ja Keski-Euroopan maita höllempää (yleinen tuntuma)
- Kaavat ja kaavoitusprosessi on monesti portinvartija erilaisten ratkaisujen mahdollistamisessa (etenkin vanhat/tiiviit alueet)
- Kulttuurisidonnaisista syistä samat ratkaisut vuoropuhelussa koulun ja huoltajien välillä eivät välttämättä toimi (koulun auktoriteetti, huoltajien kiinnostus, osallistumisaktiivisuus ja tavoitettavuus)
- Liikenteen pysäyttämiseen / ohjaamiseen liittyvät oikeudet (esim. suojatiepäivystäjät), vaatimuksena Tieturva 1 (jos liikennettä pysäytetään/ohjataan)
- Ilmastotavoitteet ja ilman laatuun liittyvät tavoitteet eivät vielä ole Suomessa niin suuressa roolissa kuin Keski-Euroopan suurissa kaupungeissa
- Vastuukysymykset koskien esim. käveleviä koulubusseja (kuka voi toimia saattajana)
- Suomessa sää- ja keliolosuhteet (talvi, kylmä, pakkanen, vesisade, pimeys ym.) ovat todennäköisesti yksi merkittävimmistä syistä huoltajien saattoliikenteeseen
- Huoltajien rooli suojatiepäivystäjinä ja koulubussien kuljettajina arkipäivinä (Suomessa huoltajat pääosin työelämässä, mikä rajoittaa mahdollisuuksia.)

Tärkeitä suunnittelussa huomioitavia asioita asiantuntijahaastatteluihin pohjaten

Koulumatkaliikkuminen ja koulun sijainti

- Koulujen nykyinen liikkumisprofiili ja saattoliikenteen määrä (oppilaiden kulkutapatutkimus, erityishuomio lyhyisiin < 2 km saattomatkoihin)
- Oppilaiden asuinpaikat ja saapumissuunnat/-reitit (jalan ja pyörällä kulkevien reitit + saattoliikenteen saapumissuunnat)
- Oppilaissa/huoltajissa turvattomuutta aiheuttavat tekijät/paikat
- Koulun ja/tai saattopaikkojen sijainti suhteessa liikenneverkkoon ja lähiympäristön ominaisuudet; koulun edustan teiden/katujen verkollinen rooli, poikkileikkaus, nopeusrajoitukset, jalankulku- ja pyöräilyväylät

Koulun lähiympäristön liikenne ja muut toiminnot

- Koulun huoltoliikenne; erilliset reitit ja/tai kuljetusten aikataulutus
- Liikuntaesteisten lasten kuljetukset perille asti
- Koulun henkilökunnan pysäköintijärjestelyt
- Koulukuljetusten reitit ja jättö-/noutopaikat
- Koulurakennuksessa tai sen lähistöllä olevat muut toiminnot ja niiden aiheuttama (saatto)liikenne
- Lähikatujen liikennemäärät
- Koulun muut toiminnot: varhaiskasvatus, esiopetus, iltapäivä- ja iltatoiminta

Saattoliikenteen vieminen kauemmaksi koululta hyvä lähtökohta

- Toimivassa saattoliikennejärjestelyssä autoilla ei ajeta koulun pihaan saakka, autoa ei tarvitse pysäköidä tai peruuttaa.
- Saattoliikenteen jättö-/noutopisteiden vieminen kauemmaksi koululta on hyvä lähtökohta; koulun lähistön muiden toimintojen pysäköintialueiden ja linja-autopysäkkien hyödyntäminen, erilliset jättöalueet/kadunvarsien levikkeet.
- Myös etäämmällä sijaitsevien jättö-/noutopaikkojen sujuvista ja turvallisista liikennejärjestelyistä tulee huolehtia, ongelmaa ei saa siirtää koululta johonkin toiseen paikkaan.
- Jättö-/noutopaikalta tulee olla turvallinen kulkuyhteys koululle. Aktiivisen kulkemisen kannalta parasta olisi, jos paikka sijaitsi jonkin matkan päässä (esimerkiksi 250–500 metriä) koulun pihasta.

Muita ajatuksia

- Liikennemerkkien käytön ”uudet mahdollisuudet” mm. aikarajoituksen ja lisäkilpien käytön osalta
- Kävely-/pyörä- ja pihakatujen mahdollisuudet liikenteen rauhoittamisessa
- Koulun edustan kadun sulkeminen kokonaan tai muuttaminen yksisuuntaiseksi
- Koulun lähiympäristön laaja-alaisempi liikenteen rauhoittaminen (turvavyöhyke = alhainen nopeusrajoitus ja sitä tukevat toimet)

Päätelmiä ja suosituksia (1/2)

Saattoliikenteen ongelmien
ratkaiseminen
edellyttää
ensisijaisesti
saattoliikenteen
kokonaismäärän
vähentämistä
sekä koulujen
lähiympäristöjen
rauhottamista
ylimääräiseltä liikenteeltä.

**Totuttu tapa ratkoa
saattoliikenteen haasteita –
liikennejärjestelyiden
sujuvuutta parantamalla ja
kapasiteettia nostamalla –
ei useinkaan poista
varsinaista ongelmaa.**

Kansainväliset esimerkit ja
kokemukset puoltavat ajatusta,
jossa tavoitteena on luoda
**koulun ympärille kokonaan
tai määräaikaaisesti autoton
ja ylimääräiseltä liikenteeltä
rauhoitettu vyöhyke**, jossa
jalankulku ja pyöräliikenne on
turvallista ja houkuttelevaa.

Perinteistä saattoliikenteen
suunnittelua tarvitaan myös
jatkossa, mutta kokonaisuutena
**ajatusmalli tulisi kääntää
huoltajien toimesta tapahtuvan
saattoliikenteen helpottamisesta
sen määrän vähentämiseen tai
vaikeuttamiseen.**

**Suomalaisessa
toimintaympäristössä School
Streets -malli voidaan tulkita
kaikkien niiden keinojen
hyödyntämisenä, jotka
tukevat saattoliikenteen ja
muun ylimääräisen liikenteen
vähentämistä ja omin voimin
liikkumisen tukemista.**

Päätelmiä ja suosituksia (2/2)

Jokainen koulu ja kouluyhteisö tarvitsee oman räätälöidyn ratkaisunsa niin suunnitteluprosessin kuin liikennejärjestelyiden osalta.

Uuden liikenneratkaisun suunnittelu aloitetaan usein kokeilulla/pilotoinnilla.

Uusien liikenneratkaisujen suunnittelu vaatii **laajaa vuoropuhelua** kunnan teknisen toimialan, tilapalveluiden ja sivistyspalveluiden, kouluyhteisön alueen asukasyhdistyksen, poliisin jne. kanssa.

Laaja osallistaminen lähtökohdista ja tavoitteista keskusteluun sekä itse suunnitteluun ja ratkaisumallin valintaan **edesauttaa hankkeen lopullista hyväksyttävyyttä**, ja toisaalta luo myös sosiaalista painetta ratkaisumallin toiminnan valvontaan.

Saattoliikenteeseen liittyvien ongelmien kollegiaalinen tiedostaminen, kunkin osapuolen oman roolin tunnistaminen ja **yhteisen tavoitetilan muodostaminen** ovat tärkeitä elementtejä ennen lopullista ratkaisumallin valintaa.

Viestinnän ja mahdollisten muiden tukitoimien (esim. kampanjat) kytkentä ratkaisun toteutukseen tai kokeiluvaiheeseen on ensiarvoisen tärkeää. Uusien ratkaisujen toimivuutta pitää myös seurata/valvoa ja lisätä ohjausta ja viestintää aina tarpeen mukaan.

Esimerkinomainen etenemispolku

**0. Potentiaaliset
kehittämiskohteet**

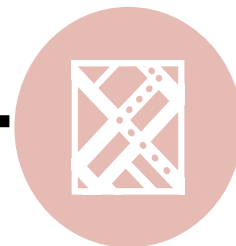
**1. Koulukohtaiset
lähtötiedot (suunnittelun ja
keskustelun tueksi)**

**2. Suunnittelun
organisointi ja
suunnitteluprosessi**

**3. Ratkaisuvaihtoehtojen
kartoittaminen ja valinta**

**4. Ratkaisun suunnittelu
ja toteutus (mahdollisesti
pilottina)**

Kiitos

Lisätietoja

Juha Heltimo
juha.heltimo@ramboll.fi
+358 50 3694604

Anna Kirjanen
anna.kirjanen@ramboll.fi
+358 40 658 5673

[Koulukatu-hankkeen raportti](#)

Raportin liite: [Katsaus kansainvälisiin esimerkkeihin](#)

Tie ja liikenne -lehden 2/2022 [artikkeli](#)

RAMBOLL

Bright ideas.
Sustainable change.